

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(8:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1912, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 10 Oktober</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1912</p>
--------------------------	--	--------------------------------------	---	-------------

Vår bild här talar visserligen bäst utan många ord. Men dock, vilken uppfordran till agitation den på samma gång är! Alla som känna det orimligt oriktiga i att en mor skall behöva se ut med förtvivalade ögon, emedan hon inte vet varifrån hon skall få det nödvändigaste för sig och sitt barn, borde förena sig, tycker man, i ett planmässigt, oavlåtligt arbete för att få bort ur världen situationer sådana som konstnären här så verklighetstroget framställt. Mycket göres visserligen för att göra det mindre svårt för många mor och mångt barn, men så gränslöst många lida dock ännu nöd. Plikten att driva på en riktig lagstiftning för mödrars och barns rätt, att driva på arbetet att få bort svältavlöningarna — allt detta bör bli bränsle till agitationens eld.

Men inför bilden här behövas, som nämnts, icke många ord för att göra den talande.

Red. har kommit över detta förträffliga motiv i vår kända partikamrats, Maria Sandel, hem. Det är en originalstaty, utförd av Eldh i Paris 1907. Ungefär densamma hade konstnären utställt på Konstnärförbundets utställning i somras. Red. bad Maria Sandel att själv skriva några ord som text till bilden. Men hon ville icke, ty hon tyckte nog också, att bilden själv talade varmare för sin sak än alla ord.

FRÅN GATAN.
Skulptur av Carl Eldh.

lilla skildring från dessa väntans dagar teckna emellertid lika bra en förtvivalad, utfattig mors känslor, som om hon redan liksom kvinnan här hade barnet i sina armar:

»Grubblande satt Agda med det vita tyget framför sig. Ärmarna! Hur stor kunde den lilla armen vara, måntro? Den lilla armen! Ett litet bröst! Små, små händer, fötter...! Armt och hjälplöst... O, men hennes eget, hennes eget! Tänk ändå! Men det måste ha mat och kläder, hur skulle hennes avlöning räcka, om hon än försakade allt, hon förmådde själv! Ack, vilka bekymmer! Men ändå...! Någon skulle kanske vänta på henne, längta efter henne och sträcka armarna mot henne, bero helt av henne. Och hon som ville dö...»

Vaknande moderskänsla oaktat förtvivalan i tanke på nöden — om något i världen borde omhuldas så är det väl detta!

Och allt mer och mer göras ju för att bereda kvinnor med det späda barnet en tillflykt. Men sedan — svårigheterna att behålla barnen hos sig för ensamförsörjande kvinnor — antingen de äro änkor eller övergivna — äro så stora, att otaliga få nära sina moderskänslor endast sedan känna sig tvungna släppa ur sin famn. I andras hem fostras »hennes eget, hennes eget».

Maria Sandels utmärkta berättelse »Vid svältgränsen» faller i tankarna, ehuru där blott skildras väntan på ett barn, till vilket icke finnes bröd. Följande

mödrar för att barnet ur sin famn. I andras hem fostras »hennes eget, hennes eget».

Den "förhäxade" staden.

För Morgonbris av J. A. Davidsson.

Budapest den 13 augusti 1912.

I gamla sagor talas ofta om "förhäxade" städer. En elak fé hade uttalat en hemsk förbannelse över en sådan stad, och allt var där idel sken och bländverk. De härligaste palatser lockade den trötte vandraren till sig, men på nära håll voro de blott luft; grönskande parker och trädgårdar med de vackraste frukter tjusade hans öga, men om han plockade blommorna, voro de vissna, och frukterna voro idel maskstungna och förvandlades vid minsta beröring till stoft och aska. De härligaste, kristallklara källor bjödo vandraren sitt vatten, men vattnet var bittert och odrickbart. Ståtliga män och kvinnor rörde sig på torgen och gatorna, men om man mönstrade dem på nära håll, visade sig deras kläder vara idel lumpor och i stället för blomstrande, friska anleten grinade emot den förskräckte främlingen — hälögda dödsfall. Hela staden är förhäxad!

En sådan "förhäxad stad" är Ungarns huvudstad, Budapest. Ja, hela Ungarn är ett "förhäxat" land, och den elaka fé, som uttalat sin fruktansvärda förbannelse mot denna stad och detta land, heter kapitalismen. Intet land i Europa suckar så tungt under kapitalismens ok som det sköna, soliga Ungarn. Och ingen huvudstad i Europa hyser så mycket armod och nöd som Ungarns huvudstad, Budapest. Visserligen finnas verkliga fé-palatser, som stråla av guld och silver, i Budapest, och de härligaste trädgårdar med doftande rosor och kristallklara källor tjusa främlingens öga, men "häxeriet" består däri, att alla dessa palatser och rikedomar tillhöra ett litet fåtal, och den stora massan av invånare, som röra sig på gatorna och torgen, visa sig på nära håll vara hälögda, i lumpor klädda tiggare. Bland alla dessa praktfulla byggnader i denna underbart härliga stad vid Donaus strand irra hundratusentals fattiga stackare, uthungrade och sjuka, utan arbete, utan bröd, utan bostad!

Fyra femtedelar av staden Budapests invånare leva i det största armod, och hälften av befolkningen lever i en rumslägenheter. Av de 174 000 våningar, som enligt den senaste statistiken finnas i denna stad, består 92 000 av blott ett rum och kök, 45 000 av 2 rum och kök, 19 000 av tre rum och kök och resten av våningar på flere rum och kök. I blott "kök" bo 65 000 personer, i ett rum och kökslägenheter 402 300 personer, i 2 rum och kökslägenheter bo 207 300 personer och i 3 rum och kök 95 000 personer.

Men i "ett rum och kökslägenheter" bor dessutom en massa s. k. "agyrajárok", eller på tyska

"Bettgeher", d. v. s. personer, som blott hyra en bädd för natten, medan de om dagarna äro sysselsatta i arbete på verkstäder eller kontor, såvida de hava arbete. Ej mindre än 90,000 personer av Budapests befolkning äro dylika "agyrajárok" eller "Bettgeher"!

Taga vi således bostadsförhållandena i Budapest som beräkningsgrund för befolkningens förmögenhetsvillkor, så finna vi, att 12,600 personer äro förmögna, 32,000 "väl situerade", 148,000 höra till medelklassen och 609,600 leva som proletärer i det största armod.

Och huru leva då dessa 12,600 "förmögna"; dessa "upper ten thousand", som amerikanerna säga? Det är omöjligt att giva en föreställning om det luxuösa liv som dessa nationens utvalda föra, ty i intet annat land på jorden, knappast ens bland miljardörerna i Amerika utvecklas en dylik lyx och överflöd som här i Budapest. Dessa oerhört rika dagdrivare, dessa "lyxigenare", som Bertha von Suttner träffande kallat dem, tillbringa en liten del av vintern i sina praktfulla palats i Budapest, medan de där emot på våren och sommaren vistas i Paris eller någon av kontinentens fashionablade badorter. I Budapest hava de sitt "stamlokus" i det s. k. "Nationalkasino" i Kossuth Lajors-út, dit endast adelsmän och "grundbesitzer" vinna inträde, eller äro, som uttrycket här heter, "kasinofähig", och det liv, som föres å detta National-Kasino trotsar all beskrivning. Den lyx och det överdåd, som utvecklas inom dess murar vid de stora fester som de ungerska magnaterna anordna, äro häpnadsväckande. och National-Kasino har f. ö. allt annat än gott rykte, ty det är på samma gång Ungarns förnämsta "spelhelvete", där mången framstående man blivit både moraliskt och ekonomiskt ruinerad. Så t. ex. blev härom året en på sin tid framstående politiker, riksdagsmannen Mikael Ugron, fullständigt ruinerad och dog efter några dagar på ett sanatorium av sorg och grämelse. Denne Ugron hade i sin ungdom tjänat som officer under Garibaldi och vistats som korrespondent i Paris under "kommunens" dagar. Han blev sedan riksdagsman, men drogs genom sin vänskap till den "beryttade" justitieministern Geza Polonyi alltmer in i den politiska och moraliska korruptionens virvlar. Och en natt spelade han bort allt, vad han ägde och mer till, här i National-Kasino.

Detta National-Kasino grundades år 1827 av den store statsmannen greve Stephan Széchenyi för "sällskapslivets höjande" i Ungarns huvudstad, och enligt statuterna är allt hazardspel förbjudet, men det hindrar dock icke, att här varje natt spelas alla möjliga hazardspel, som t. ex. piquet, ecarté, whist och —

poker samt det i ungerska lagen f. ö. strängt förbjudna "färbel". Poängerna äro oerhört höga, och huru det egentligen står till med "bildningsintresset" i National-Kasino, synes bäst av det faktum, att i 1911 års budget för National-Kasino (vilken f. ö. balanserade på en halv miljon kronor) belöpte sig utgifterna för inköp av spelkort till — 96,338 kronor (!), medan där emot utgifterna för böcker upptog den blygsamma summan av — 1,450 kronor! Här i National-Kasinos salar rasa varje natt spelpassionens onda andar, och här spelas bort summor, som skulle vara tillräckliga att underhålla hundratals, ja, tusentals arbetarefamiljer, medan hundratusentals arbetare hungra och frysa, och tiotusentals arbetare sakna bostäder i Ungarns praktfulla huvudstad.

Varifrån taga då Ungarns magnater dessa pengar, som de så lättsinnigt förlösa?

(Forts. å sid. 10.)

Landsorganisationens sjätte kongress

har avhållits i Stockholm i dagarna 6—12 sept.

Närvarande voro en del inbjudna gäster från Tyskland, Danmark, Norge och Finland, representanter för partistvrelsen, partipressen och utomstående förbund jämte 157 ombud, därav endast en kvinna, tobaksarbeterskan frk. F. Åström från Härnösand.

Kongressen behandlade en del frågor, därav flera av synnerligen stor betydelse för den fackliga rörelsen. Som den viktigaste må nämnas frågan om fackförbundens framtida omläggning till industriförbund samt spörsmålet om Landsorganisationens uppgifter. Dessa båda frågor, förut diskuterade bland de organiserade arbetarna, omfattades av kongressombuden med livligaste intresse.

Spörsmålet om industriförbund, i stället för yrkesförbund, togs redan under omprövning på kongressen 1909, och denna kongress underströk ytterligare nödvändigheten av fackförbundens successiva övergång till rena industriförbund. Att en dylik omläggning dock kräver stor försiktighet uttrycker beslutet i frågan, däri det heter angående övergången:

Härvid bör dock iakttagas att intet våldförande sker på hittills självständigt verkande förbundsorganisationer, vadan intet förbunds självständighet kan förklaras oberättigad, så länge majoriteten av ett förbunds medlemmar anse, att en sammanslagning med eller ett uppgående i visst industriförbund skulle verka skadligt för vederbörande medlemmar och deras intressen.

Spörsmålet om Landsorganisationens uppgifter tog nästan två dagar av kongressens tid i anspråk. Man får dock säga, att denna tid var väl använd, ty vid så viktiga frågans avgörande emåste de olika meningarna beredas tillfälle att bryta sig mot varandra. Debatten var också ytterst intressant och lärorik, men det rörde ju också kongressens viktigaste fråga, nämligen om Landsorganisationen

skall bibehålla sin förutvarande uppgift som understöds-förmedlande institution mellan förbunden eller omdanas enligt kommittéreservanternas förslag.

På kongressen 1909 tillsattes en organisationskommitté, som samman med Landssekreterariatet skall utreda frågan. Omorganisationskommittén framställde följande förslag till program för Landsorganisationens verksamhet:

Landsorganisationen är Sverges fackligt organiserade arbetares centralorganisation och består av i landet befintliga industri- och fackförbund.

Landsorganisationens ändamål är att giva styrka åt den svenska arbetar-rörelsen i dess fackliga strävanden samt har till uppgift:

att bedriva agitation för fackföreningsrörelsen och upprätta fackföreningar, där sådana ej finnas, samt verka för likformigt uppträdande från de anslutna organisationernas sida, såväl i allmänhet som särskilt i fråga om förhållandet till arbetsgivarna och deras organisationer;

att efter lämpliga former söka sammansluta befintliga fackföreningar i förbund;

att inom fackföreningsrörelsen sprida upplysning i socialekonomiska och därmed sammanhängande frågor;

att genom upptagande av rapporter och meddelanden åstadkomma en så fullständig översikt som möjligt av den fackliga verksamheten inom landet; samt

att ömsesidigt understödja de till Landsorganisationen anslutna organisationerna vid de tillfällen, då arbetsköparna genom lockout söka hindra organisationsarbetet eller arbetarnas försök att förbättra sina avlöningsförhållanden; ävensom vid alla tillfällen, då förening-rätten hotas och arbetarna utestängas vid försök att bilda organisationer samt vid lönenedsättningar;

att i enlighet med därför särskilt upprättade stadgar ekonomiskt stödja Folkets Hus företag i landet för anskaffande av lämpliga möteslokaler; samt

att uppehålla förbindelse med motsvarande organisationer i utlandet samt verka för ömsesidigt ekonomiskt understöd mellan dessa.

Dessutom hade fyra reservanter inom kommittén framlagt förslag till program av följande lydelse:

Landsorganisationen är Sverges fackligt organiserade arbetares centralorganisation och består av i landet befintliga industri-, fack- och yrkesförbund samt har till uppgift:

1) att bedriva agitation för fackföreningsrörelsen och upprätta fackföreningar, där sådana ej finnas, samt verka för likformigt uppträdande från de anslutna organisationernas sida, såväl i allmänhet som ifråga om förhållandet till arbetsgivarna och deras organisationer;

2) att inom fackföreningsrörelsen sprida upplysning i socialekonomiska och därmed sammanhängande frågor;

3) att genom de anslutna organisationerna uppaga samt bearbeta för fackföreningsrörelsen nödvändig statistik, särskilt med avseende på arbetslösheten och deras penning- och realvärde, samt arbetstid och levnadsomkostnader, ävensom fackföreningsrörelsens inverkan på arbetslösheten jämte strejktstatistik;

4) att utreda sådana spörsmål, som i övrigt kunna anses hava inverkan på fackföreningsrörelsens verksamhet, särskilt konjunkturvåxlingarna på arbetsmarknaden samt den industriella utvecklingen;

5) att genom upprättande av särskild lånefond ekonomiskt stödja Folkets Husföretagen i landet;

6) att utgiva en tidning, vari för fackföreningsrörelsen och dess verksamhet nödvändiga meddelanden offentliggöras; samt

7) att inför motsvarande fackliga sammanlutningar i utlandet företräda den samlade svenska fackföreningsrörelsen samt verka för att de organisationer, som bilda Landsorganisationen, upprätta internationella förbindelser.

Dessutom förelåg en del motioner vilka dels förordade den ena eller andra riktningen, dels innehöll ändringsförslag.

Resultatet efter den långa debatten utföll i omröstningen så att 111 röster avgåvos för status quo-linjen, medan 80 röster tillföll reservanternas förslag.

Motionerna om Landsorganisationens utveckling till anfallsorganisation avslogs. Kongressen stannade vid det på kongressen 1909 fattade beslutet, genom vilket representantskapet fick bemyndigande, att, när omständigheterna så krävde, medgiva sympatistrejks tillgripande. Rörande internationella förbindelser angående understöd vid större strider antogs ett av sekretariatet förelagt förslag, vilket stipulerar fastare former för understödet mellan de skandinaviska ländernas landorganisationer. Kongressen beslöt likaledes kontingentförhöjning med resp. 6 öre för hel- och 3 öre för halvbetalande medlem samt inträdesavgiften höjd till resp. 40 och 20 öre pr medlem.

Spörsmålet om riksavtal, samt isynnerhet den hatade § 23 i arbetsavtalen, framkallade en het debatt. Helst skulle man genast vilja slopa den. Kongressen beslöt göra följande uttalande:

»Kongressen uttalar att Landsorganisationen så långt möjligt stöder de förbund, som hädanefter icke anse sig kunna i kollektivavtalen godkänna införandet av bestämmelser om arbetsgivarens rätt att fritt antaga eller avskeda arbetare, utan i stället anse sig böra kräva införandet av bestämmelser, som stadga medinflytande för arbetarparten, eller ur avtalet söka få avfört varje stadgarde i saken.»

Angående spörsmålet om lagstadgad minimilön för industriarbetare voro meningarna om en sådan reforms nytta ganska delade. Kongressen beslöt dock, i enlighet med sekretariatets förslag, vilket innehöll en hemställan till socialdemokratiska riksdagsgruppen, att snarast framlägga motion om lagstadgad minimilön för industriarbetare.

I det för arbetarna så viktiga spörsmålet om åtta timmars arbetsdag beslöts att fackorganisationerna, då överenskommer träffas med arbetsgivare, de då borde söka nedbringa arbetstiden samt framhålla kravet på ändring i skiftarbetet, med 2 skift i stället för 3, och åtta timmars arbete pr dygn, samt att riksdagsgruppen borde förnya och vidhålla kravet i riksdagen om lagstadgad åtta timmars arbetsdag.

Et viktigt beslut fattades också angående organisationsskyldighet för personer anställda i kooperativa företag. Kongressen uttalade:

»Enär Kooperationen har sitt huvudsakligaste stöd bland de organiserade arbetarna, och då den vidare i stort sett är en klasskampsrörelse, som av utvecklingen för varje dag alltmera skärpes, så anser kongressen att de personer, som äro anställda i kooperativa företag, dessa må vara av produktiv eller distributiv natur, böra tillhöra sina resp. fackorganisationer.»

Mycet mera kunde vara att tillägga rörande kongressens arbete och beslut,

men som Morgonbris endast har utrymme för denna korta axplockning vilja vi därför endast tillfoga ännu ett uttalande som kongressen gjorde angående bildningsfrågan och föreläsningar. Kongressen beslöt nämligen att, därest ekonomin det medgiver, anordna årliga föreläsningar, antingen enbart för Landsorganisationens del eller ock, om detta befinnes lämpligare, i förening med annan eller andra organisationer bedriva en dylik upplysningsverksamhet.

Kongressen återvalde med acklamation hrr Herman Lindqvist, ordf., Ernst Söderberg, kassör, och Arvid Thorberg, sekreterare. Återvalda blevo hrr Janne Jönsson och Anders Sjötedt. Nyvalda hrr G. Björklund och J. T. Johansson.

Nästa kongress skall, om intet oförutsett inträffar, inkallas om fem år i Stockholm.

Man har inför denna kongress haft en stark känsla av dess övervägande gedigna karaktär. Det märktes att såren efter storstrejken hålla på att läkas och nytt mod och tro på framtiden genomströmma fackföreningsfolket. Det gäller nu att använda tiden väl och arbeta ihärdigt för den fackliga rörelsens framgång. Gärna skola vi vilja tillägga den blyga, tyvärr alltför ofta gäckade förhoppningen angående kvinnornas talrikare anslutning till fackorganisationerna. Kanske det lyckas under femårsperioden?

Annna Sterky.

Ur "Arbetaretankar"

av *Arvid Mörne.*

(Diktsamlingen »Ny Tid».)

»Vårt liv är slit för dagligt bröd, vår strid en strid om löner, en hård och oförsonlig kamp mot dem en livslång kamp, som reda skall åt våra söners söner i detta land ett lyckligare hem.»

Överenskommelse träffad inom bageribranschen.

Efter 15 långa veckors strid har uppgörelse träffats inom bageribranschen. Kampen har varit hård för arbetarna men de ha härdat ut. Uppgörelsen betecknas ej som något lysande resultat, dock har lönen omedelbart höjts med 1 och 2 kr. i veckan för att ytterligare höjas med 1 kr. i veckan fr. o. m. 1 juni 1915, och i principstriden mot »§ 23» har vunnits det väsentligaste. Avtals-tiden är 5 år.

Vi ha senare sett att en del bagaremästare trots uppgörelsen försökt vägra att intaga de av dem lockoutade arbetarna och vilja fortsätta arbetet med blockadbrytare. Vi hoppas, att särskilt våra kvinnliga läsare i dags pressen följa med utvecklingen härav och fortfarande betacka sig för deras bröd som ej sluta fred med arbetarna.

Något om agitationen.

Nu tillstundar den tid då vårt för- eningsarbete bör taga ny fart. Efter sommarens vila längtar man nu till ar- bete. Från sommarens omväxlande fri- luftsliv drar sig nu också gärna den stora publiken till inomhustillställningar. Efter gammal vana börjar nu en rad av fester, föredrag, offentliga och en- skilda möten.

Sök att göra dem innehållsrika!

Förbered varje möte väl!

Icke ett enda möte bör få gå på vinst och förlust. Men bjud blott alltid det bästa!

Det finns väl knappast något som så kan nedslå alla illusioner hos en ny medlem som ett möte utan liv och kärna, och lika visst är att ett första besök på ett väl planlagt klubbmöte kan ge ett intryck som man aldrig glömmmer.

Vad man skall taga till? Ja, om alla klubbmedlemmar blott följde med t. ex. Morgonbris, så är jag övertygad om att man skulle finna, att så många olika frågor där behandlas, så våra klubb- möten icke skulle räcka till att disku- tera dem alla, (fast jag tycker nu att livet självt ger oss så många uppslag till diskussion så vi behöva knappast söka efter dem).

»Här finns så många arbetarkvinnor men här blir för litet agitation» är ett mycket vanligt omdöme, men manne felet *alltid* är otillräcklig agitation? Då vi anordna en fest eller då vi avhålla ett agitationsmöte eller då vi träffas på ett vanligt klubbmöte sakna vi alltid en hel del kvinnor, som *borde* finnas där — de som borde finnas där äro de som vi alltid inbjuda: arbetarkvinnorna — men det underliga inträffar ej så sällan att en klubb anordnar ett agita- tionsmöte, som kanske blir minst besökt av klubbens *egna* medlemmar. Var är entusiasmen? Vad har det blivit av tron på idéerna? Hur är det tänkbart att en agitator skall på en timmes tid (den tid ett föredrag i allmänhet varar) kunna intressera utanför stående likgil- tige om de organiserade själva visa så litet intresse? Man brukar säga att tron kan försätta berg men den tro som all- tid uttrycker tvivel och misstro och den som ständigt bär på läpparna: »det går inte» eller »det är inte värt att försöka», den vältrar ännu större stenar i vägen för den rörelse man dock säger sig älska och så gärna vilja främja. Heidenstam säger i en dikt:

»Väl skänker Gud fader en önskedag
åt var och en, då i mullen
han perlor kan hitta av ädlaste slag
han blott behöver att önska
och veden i spiseln skall grönska.
Men själv vet ingen sin önskedag.
Den dagen du tanklös kan dröja
på bänken och lappa din tröja»

Jag tror skalden har rätt. Varje gång vi låtit ett tillfälle gå oss ur händerna

vare sig det gäller vår egen utveckling eller att sprida våra idéer, är just en sådan förspild önskedag. Om vi sitta hemma med händerna i knäet, ha vi icke rätt att beklaga oss över att arbetet går för sakta eller att det »inte går», men om vi blott kunde ständigt ha tanken riktad på målet klart och med- vetet, alltid i ord och handling visa detta, då skulle det inte ständigt vid vår sida stå så många likgiltige och omedvetna och, vad som är ännu bättre, mänskligheten skulle snart *själv* skapa sig sina önskedagar.

Det är den personliga agitationen som vi behöva i vårt arbete allra bäst. Vi kunna och vi böra begagna de tillfällen som givas, att klargöra för de likgiltige vad vi arbeta för och vad vi vilja vinna, men framför allt är det den tro vi själva hyra för våra idéer som vi måste med- dela åt andra — det är det intresserade och oegennyttiga arbetet dag ut och dag in — kanske *är* ut och *är* in — vi ned- lägga inom våra organisationer, som kan- ske mest övertygar de utanför stående att det är ett allvarligt samhällsproblem varat vi ägna vårt intresse och arbete.

Kamrater! Ingen av oss är obehövlig inom våra klubbar, ingen är för obetyd- lig, var och en ha vi en plats att fylla, en uppgift som väntar. Må var och en medlem taga sin del av arbetsbördan och ansvaret och vi skola säkert med de största förhoppningar kunna möta vintern — arbetstiden.

Agda Östlund.

En märkesdag.

Nordiska arbetarkongressens fest på Stadion den 1:sta september.

Själva Vandervelde, internationalens ordförande, kunde om denna fest vittna och säga, att det var en av de mest storslagna tillställningar han någonsin deltagit i. Hela Stadion till sista plats, således över 20,000 människor, voro sam- lade i den internationella socialdemo- kratins tecken för att elda sig till kraf- tigare ansträngningar under åhörandet av representativa talare, glädja sig åt sångens och musikens makt samt dess- utom med sitt intresse följa idrottsfolket på vädjobanan. Och allt detta under bar himmel vilken, rent underbart syn- tes det efter så många veckors regn- dagar, var molnfri.

Det var nog mången som med klap- pande hjärta infann sig punktligt kl. 3,30 för att få höra Marseljäsens spelas upp under denna strålande himmel och inför en publik, till vilken dess toner särskilt äro riktade och vilka väl an- tagligen hava evigt liv. Det hade varit än mer motsvarande ens förväntningar om publiken rest sig under Marseljäsens spelande.

Så kom hälsningstalet av Herman Lindqvist.

I kvällsskymningen först ropades re- sultaten av idrottstävlingarna ut, ljusen tändes, man väntade på Vandervelde — just då var Stadion lika stämningsfullt som i högsommarstämningen under olym- piska spelen. Och så dök Vandervelde upp på talarestolen, mörk och energisk. Magiskt belyst av ett ljussken ovanifrån, skarpt avtecknande sig mot en röd bak- grund, som ovanför hans huvud gick över i blåa och vita färger, var nog hans ställning såsom talare något rent ovanligt i dekorationsväg. Men denna dekoration hade liv — liv genom orden, de ovanligt energiskt framförda orden, på det vackra franska språket. Hela gestalten hade liv genom det fasta, mål- medvetna uttrycket i ansiktet och ar- marnas rörelser, som mot den belysta bakgrunden blevo fullständigt plastiska. Det var en eld i detta framförande, som kom en att tänka på socialismens födslo- vändor en gång i tiden.

Efter det talet blevo de fyrfaldiga hurraropen för den internationella socia- lismen till något som verkligen liknade ett jubel.

Det hade blivit mörkt när Vander- veldes tal och Brantings tolkning därav var slut. En och annan ensam stjärna hade tänts på himlavalvet. Månen steg långsamt upp ovan Stadions murar och tittade liksom nyfiken och förvånad ned på de entusiastiska luftdallringar, som denna stund fyllde denna bit av världen. Förnam hon minsann något liknande från andra höjrn av denna värld? Hon såg mig nästan ut som om hon adderade och lade till, vad som dessutom en gång kunde komma, och tänkte: av detta månde nog en gång varda något världs- uppfyllande. Och så ljöt hon sitt sken efter detta resonemang ännu klarare och förnöjdare över vårt Stadion.

* * *

Bl. a. talare var dansken, folketings- mannen Stauning. Han talade med- ryckande och liksom sammanfattande stundens innehåll. »Tro icke att stri- den kämpas ut förutan Er. Proletärer i alla länder, förenen Eder!» var mottot i hans tal, och ekot i Stadion svarade: Proletärer i alla länder, för- enen Eder! Marx, som givit mänsklig- heten dessa ord, visste att utan enighet skulle kampen misslyckas — tro ej att Eder styrka är för liten för kampen! Tag kampen upp! Förenade ären I en makt! Det är plats för alla »Evner» i den stora armén, för taktikernas värv liksom för de små praktiska bestyren. En hälsning sändes Eder från brödra- folket i Danmark! Eder kamp är vår, Edert mål är vårt.

Så hälsades vi till sist även av norr- mannen, stortingsmannen Knüdsen, och finnen, lantdagsmannen Manner, varefter Branting avslutade märkesdagen och Arbetets söner avsjöngs stående av hela människomassan.

Anna Lindhagen.

* * *

Skandinaviska arbetarkongressen.

Denna gång skandinaviska kongressen samlades, var det 25 år sedan den första avhölls och liksom nu i Sverige. Den gick då av stapeln i Göteborg. De voro ej så många den gången, men framsynta män, och den brygga, som då lades mellan nordens organiserade arbetare har växt ut till den samhörighet, som ej 1905 års stormar kunde rubba, och som alltjämt skall växa sig starkare, till båtnad för de nordiska folken och "såsom ett trappsteg till den internationella samhörigheten".

Icke mindre än 313 representanter för arbetarörelsen inom de skandinaviska länderna hade mött å denna kongress, därav 126 från Sverige, 110 från Danmark, 72 från Norge och 5 från Finland. Stora frågor voro på dagordningen och motsågos debatterna med stort intresse. Det mest krävande arbetet var dock förlagt till utskotten, som hade att framkomma med enande uttalanden.

Bland frågorna må först nämnas den om skandinaviskt samarbete. I beslutet framhålles, att de socialdemokratiska partierna i Skandinavien böra i sin parlamentariska aktion söka gå i spetsen för ett mer utvecklat samarbete i Norden och inrikta sig på ett gemensamt uppträdande i utrikespolitiska angelägenheter för befrämjandet av internationell lagstiftning, som är möjlig och ändamålsenlig.

Den alltid brännande militärfrågan fick naturligtvis sin stora debatt. Resolutionen uttrycker bl. a.:

att folken böra neka att delta i krig, med mindre eget land erbjudit skiljedom, hänvisar till de internationella kongressernas fordran på obligatorisk skiljedom i alla mellanfolkliga stridsfrågor samt deras åläggande att använda alla de mest verksamma medel för att hindra varje krigsutbrott. Av dessa grundsatser följer, enligt kongressens mening, att de skandinaviska arbetarpartierna, därest någon konflikt skulle hota, äro förpliktade att genast söka uppnå samverkan om gemensamt uppträdande mot densamma och att därvid, med användande av alla de maktmedel, varöver arbetarklassen kan förfoga, skjuta skiljedomskravet i förgrunden.

Arbetarörelsens organisationsformer och taktik blev den fråga, som tog kongressens mesta tid i anspråk. Denna fråga var ju till kongressen särdeles aktuell här i Sverige, när den skulle behandlas på den några dagar senare sammanträdande Landsorganisationens kongress. I denna fråga hade utskottet utarbetat ett längre uttalande, vars väsentligaste punkter peka på nödvändigheten av fast och enig sammanhållning, landsorganisationerna byggda på starka förbund med reservfonder, planmässigt understöd vid strejker, förbundens stärkande av sina internationella förbindelser, som dock ej böra stå hindrande i vägen för upprättande av avtal om ömsesidigt understöd landsorganisationerna

emellan, att landsorganisationerna i sista instans böra ha inflytande på öppnandet och avslutandet av konflikter och pekas på samarbete mellan arbetarnas fackliga och politiska huvudorganisationer. I motsättning till detta var norrmannen Martin Trammels förslag:

- 1) att de skriftliga och bindande överenskommelserna avslöjas av tillfälligtvis erkända arbetsvillkor;
- 2) att självhjälpsinstitutionerna slopas som led i fackorganisationens verksamhet;
- 3) att kampmedlen förökas, så att strejker kunna utvidgas till fackliga generalstrejker och sympatistrejker och obstruktion och sabotage bringas till användande, liksom bojkott och kooperation böra tagas i de fackliga stridernas tjänst;
- 4) att organisationsformen ändras därhän, att Landsorganisationen göres till det centrala i stället för förbunden, medan dessa bibehållas som praktiska administrationsgrupper, uppdelade efter de stora industrierna, och ett det bildas lokala samorganisationer, vilka som sin viktigaste uppgift få att leda agitationen, att överta representationsrätten till fackkongresserna, och som få inflytande på fastställandet av arbetsvillkoren.

Detta förslag samlade ej mer än 8 röster.

Arbetslöshetsförsäkring, 8-timmarsdagen, internationellt hjälpspråk, kooperationens främjande, importen av utländsk arbetskraft m. fl. frågor behandlades.

Så ha vi frågan om det industriella hemarbetets avskaffande, detta i många fall hemfördärvande arbete.

I denna fråga uttalade kongressen, att, då det industriella hemarbetet, oavsett under vilken form det förekommer, är till skada för samhället både i ekonomiskt och sanitärt hänseende, det är varje samhällsmedborgares plikt att med all kraft och med alla tillgängliga medel verka för hemarbetets avskaffande. Organisationer, som av förhållandena bliva tvungna upptaga en kamp för avskaffande av detta onda, kunna påräkna landsorganisationens verksamma stöd, såväl moraliskt som ekonomiskt.

Vidare uttalade kongressen, att under tiden till dess det industriella hemarbetet hunnit fullständigt avskaffas i de av beslutet berörda länderna, det åligger arbetarpartiet att söka påverka lagstiftningsorganen därhän, att allt förekommande industriellt hemarbete, utan hänsyn till omfång och om det drives för egen eller annans räkning, ställes under vidkommande yrkesinspektions tillsyn och kontroll.

"Industriarbetarkornas ställning. Vad kan göras för att få dem förstående för fackorganisationerna?" var en motionsfråga och fick ett svar, som vi kvinnor hoppas kunna få något stöd av i våra strävanden att söka samla våra arbeterskor.

Kongressen uttalar, som svar å motion nr 9 angående industriarbetarkornas ställning, att så länge kvinnorna på grund av deras bristande intresse och förståelse för organisationens betydelse, stå utanför densamma, de självklart hämma dessa organisationers utveckling.

Fackförbunden och landsorganisationerna må därför lämna kraftigast möjliga medverkan till såväl muntlig som skriftlig agitation för att få kvinnorna med i organisationen.

Som medel härtill må även anbefallas utsändande av agitatorer, vilka ha till speciell uppgift att sprida upplysning om organisationsidén bland kvinnorna.

I bostadsfrågan, en folkfråga, som tränger sig på oss dagligdags, anbefalles i uttalandet, att den med kraft och energi bör föras fram i de statligt och kommunalt lagstiftande församlingarna, frågans dryftning ute bland folket, inom de skandinaviska ländernas fackliga, politiska och kooperativa organisationer. Kooperativ eller annan byggnadsverksamhet, som ger fullt hållbara garantier för att den icke grundas på eller kan bli föremål för spekulation, må stödjas.

Även förelåg fråga om upprättandet av offentliga skolor för den konfirmerade ungdomen.

Utlåtandet hade följande lydelse:

Samtidigt som socialdemokratin fasthåller vid sina krav ifråga om undervisningens ordnande för barn, uttalar 8:de Skandinaviska arbetarkongressen: att stat och kommun böra upprätta dagskolor för ungdom i åldern 14—18 år, med avgiftsfri och obligatorisk undervisning, vilken, utom att vara allmänbildande, jämväl tager tillbörlig hänsyn till elevernas fack- och yrkesutbildning.

Som ett steg i denna riktning kan betecknas de i höst i Stockholm öppnade trenne kommunala en-dags-skolorna för yrkesutbildning, en kläd-sömnadsskola för flickor, en möbelsnickarskola och en för mekaniska yrket för gossar.

Flera frågor skulle naturligtvis utförligare refereras och faller det sig svårt att undanskjuta någon, men Morgonbris' utrymme är knappt, varför vi i denna sammanträngda form försökt antyda det väsentligaste av kongressens förhandlingar.

S. S.

Socialistiska framtidskonturer.

III.

»Ja», säga våra borgerliga motståndare, »det där är gott och väl men hur ämna ni realisera era planer om »arbetsplikt»? Är det verkligen er mening att vilja tvinga en framstående vetenskapsman, en musiker, en författare att gräva uti åkern, köra gödsel och rensa kloakrör?

Ni inse väl att kulturen — denna mänsklighetens dyrbaraste skatt skall visna i er otäcka jordmån. Ni socialdemokrater vill göra hela mänskligheten till en enda stor svinabjörd, som står med framfötterna i det gemensamma samhällstråget och bökar och bökar med sina trynen. Skall nu *det* mana något att eftersträva?»

»Ja, det beror på — för ett litet fåtal av det nuvarande samhällets lyckobarn ligger det nog ej något idealiskt över den tanken »att alla skola slippa fram till samhällets gemensamma mat-hoar», men fr. o. m. den för en ringa lön slitande tjänstemannen i *de lägre* och *lägsta lönegraderna* och t. o. m. arbetareproletärerna, ligger det nog något

bedårande i den tanken att *alla skola komma fram till just »samhällets mathoar»* — de ha lidit *mer än nog av att se* hur samhällets lyckobarn tagit för sig så gott som allt — medan de själva fått gå på »avskrädeshögarna», d. v. s. nöjt sig med hvad de kunnat få för att kunna uppehålla livet.

För dem har ej kulturens frukter funnits, de ha haft nog med kampen för »bröd för dagen». Och för dessa millioner arbets-trålar ter sig den korta »obligatoriska arbetsplikten» i det socialistiska samhället ej som något avskräckande — *de ha slitit mer än hårt* för att uppehålla livet på sig själva och hustru och barn — i det nuvarande samhällets »Inferno», som på ren svenska betyder »helvete», för att ej inse socialismens välsignelse för *hela mänskligheten*.

»Ja, men — säga återigen våra borgerliga motståndare — om det i ert samhälle kommer att finnas både andligt arbete och kroppsarbete, så skall inga vilja utföra det där grova arbetet som smutsar. *Inga skola vilja arbeta, människorna komma att gå under av brist och nöd.*»

Ett sådant talesätt visar just *hur man nu »ärar» arbetet*.

Vi kunna emellertid lugna våra »borgarvänner» med att vi härvidlag äro fullt på det klara med hur vi skola ordna detta så viktiga spørsmål. Låt oss komma ihåg att i vårt blivande samhälle ha vi ingen »tärande klass», vi äro alla »närande», vidare ha vi ingen överklass och ingen underklass och följaktligen ej heller några över- och underklasskolor. Vi ha blott medborgarskolor,

i vilka *alla* barn undervisas upp till, låt oss säga 16 å 18 års ålder. De hinna då att erhålla en verkligt *god medborgarlig bildning*. Låt oss vidare vara på det klara med att i samband med dessa skolor stå slöjd- och yrkesskolor, *där alla* erhålla undervisning i *ett* eller *flere* yrken och hantverk *och att ingen* vare

fått snillets gudagåva, de skola på samhällets bekostnad utbilda sig och fullgöra sitt arbete var och en inom sin gren. Vi behöva ej vara rädda för att få för många snillen, naturen slösar ej med sina nådegåvor. Vi behöva dessa andens stormän på alla områden. Uppfinnare, konstnärer, vetenskapsmän, alla

ha vi plats för dem, alla behövas de i vårt nya samhälle. Men vad vi vilja se till, det är, att allt arbete, både det rent kroppsliga och det lägre intelligensarbetet såsom kontorsarbete, det lägre skolarbetet o. s. v. blir så ordnat att det ej i nämnvärd grad inkräktar på individens frihet och att allt arbete sker under så sunda förhållanden som möjligt.

Vi erkänna ej att *för ett litet fåtals* lycka och utveckling miljoner andra människors liv och lycka skall offras! Vi vilja vidare se till att den individuella utvecklingen blir så fri och rik som möjligt. Vi vilja ingalunda, som våra motståndare säga, »platta till människorna», i det stället vilja vi lyfta *hela mänskligheten* upp på ett högre plan. Men för att *kunna göra detta* måste vi fordra ett samhällsskick som vilar på *gemensamhets-egendomens*

HEM FRÅN ARBETET.

Målning av fransmannen Millet.

sig gosse eller flicka, kan undandraga sig denna »handens utbildning», så kunna vi tryggt säga att faran för att vi skola komma att svälta ihjäl i vårt blivande socialistiska samhälle är undanröjd. (Redan i sitt Kom. manifest talar Marx om dessa yrkesskolor, som, naturligt nog, *även* komma att omfatta lantbrukets olika yrken.)

De unga män som kvinnor åter, vilka

fasta grund, d. v. s. att samhället i stort sett äger naturrikedomarna och produktionsmedlen — och att den obligatoriska arbetsplikten är genomförd. Det är själva förutsättningen för att hela mänskligheten må kunna *bli* människor.

Men är nu detta krav på »arbetsplikt» så upprörande orättfärdigt?

Förvisso ej.

För de få timmar jag offerar åt sam-

hällsarbetet är jag ju tillförsäkrad rätten till kläder, föda och busrum m. m.

När jorden utnyttjas till samfällt bästa och ej som nu till stor del äges och utnyttjas av privatkapitalet, och när vetenskapen och tekniken ställes i *det allmännas*, i stället för i den enskildas tjänst, skola de, befriade från alla tryckande bojor och band, kunna fullgöra sin uppgift, som är att andligen och lekamligen lyfta människorna upp på ett högre plan och göra dem till ädlare varelser. *Kata D—m.*

Vår Tid

av *Arvid Mörne*.

Vår tid är hämnens röda tid, då massan ger tillbaka de slag, som den i sekler tog emot. Vår tid är rättens gryningstid, då massan lärt bevaka den rätt, som trampats av den rikes fot. Arbetarn ropar högt på luft. Han kvävs i bakgårdestanken. Fasaden, som han bygt, han kallar sin. Vår tid är rättens gryningstid, ty nu den fria tanken i alla gamla kåkar blåser in.

Leketorp.

(Utopi av *Emma Flood*.)

(Forts.)

Under min vistelse på Leketorp lärde jag framförallt inse nödvändigheten av att kvinnan är med då det gäller den arkitektoniska inredningen av ett hem. Här har det alltid varit männens monopol att bestämma. Rätt underligt ändå, när man betänker att just inom hemmet kvinnans egentliga verksamhetsområde är förlagt. Utan att rådfråga kvinnan ha byggherrarna utan tvekan bestämt att köksspiseln skall stå i det mörkaste hörnet av rummet, så att man nödvändigt själv måste skymma sitt eget arbete. Eller att vedlåren skall stå så, att man måste springa tvärs över rummet för varje gång ved skall in i spiseln. Eller att vattenledning och slaskrör placeras obekvämt. Att skafferiet glöms bort, att garderoberna bli för små och för mörka. Korteligen, just så att arbetet inombus blir obekvämt och tungt i stället för trevligt. Och det betyder så ofantligt mycket för hemtrevnaden att husmodern kan bevara sitt lynne glatt och ljust i vardagsarbetet bland diskar och stök. Är inredningen från början så att arbetet måste utföras med dubbelt mera besvär, motigt och bakvänt, än vad som i verkligheten behöves, så blir vardagsarbetet en ständig källa till obehag och den av naturen gladlyntaste kvinna blir grinig och missmodig.

På Leketorp förefanns inga sådana stöttestenar, ty herr och fru D. hade redan innan byggandet kommit överens om arbetsfördelning, så att var och en gjort ritning till sitt verksamhetsområde,

eller samrätt därom. Därför gick allting så lätt och fort.

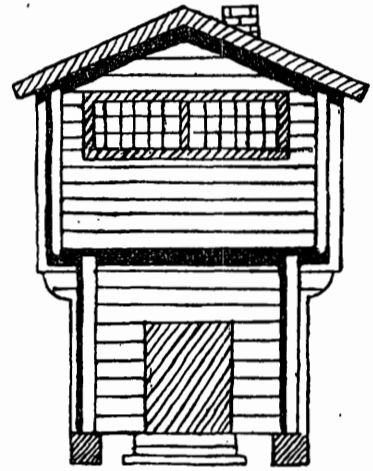
Jag fick bo i det största rummet på Leketorp, »stugan», som det kallades, och här trivdes jag förträffligt. Det upplystes av två breda, låga fönster, omramade av smala, raka gardiner i blått och rött munkabälte. Väggarnas dalblå fält brötos här och var av tavlor eller av hemvävda bonader i varma färger. »Stugan» tjänade framför allt till samlingsrum, skriv- och läsrum, och tjänstgjorde även som gästrum. Där fanns ett stort bibliotek med litteratur i alla möjliga ämnen. Ett stort skrivbord för två skvallrade om att mitt värdfolk inte endast voro brukare av jorden utan även sysslade något med författarskap. De ville söka att förena kroppsarbetet med själsarbetet och av allt att döma hade de lyckats härmed på ett fullkomligt idealiskt sätt.

I ett hörn av »stugan» stod ett runt bord framför en väggfast bänk som gick i vinkel, ett par stora vilstolar och några taburetter, klädda i hemmavävt tyg, inbjudande till en innehållsrik pratstund omkring kaffebrickan eller fruktskålen eller till samling omkring dagens tidningar och post. Till diskussion om den nyaste boken, om dagens politiska händelser, om allt det nya som rör sig i tiden, som lever och handlar. I ett annat hörn, till hälften gömd av allebanda krukväxter, dråsade en stor »latbänk» och öppnade sin vida famn till dejlig vila för den som möjligen var trött och slö. Framför den öppna spiseln, murad av tegel, bredde sig en stor älghud. Här var vinterkvällens samlingsställe kring låtar och sagor. »Stugan» var ett rum att trivas och leva i, ett rum för såväl arbete som vederkvickelse.

I köket fanns även ett hörn med väggfast bänk. Här stod matbordet. Här åt man både i helg och söcken för så vitt man icke dukade ute i det fria eller uppe på svalgången. Att använda köket till matrum gick utmärkt, ty det märktes knappast att det var ett kök. De så vanliga daskiga köksfärgerna voro bannlysta och i stället strålade rummet i glada allnorefärger i grönt och rött. Då maten serverats drog värdinnan ett förhänge för spiseln och diskbänken, så att den oinvidde inte hade en aning om att han satt i köket och spisade. För värdinnan själv var det en stor lättnad att ha köket till matrum, ty hon behövde inte bära varken mat eller kärl åter och fram till ett annat rum. Porslin och duktyg förvarades i ett skåp, liksom i köket. Över mathörnet gick en hylla i vinkel, varpå förvarades festtillfällenas kannor och kärl. En vacker Moraklocka visade tiden. Vita gardiner, vitskurad bordskiva, vackert porslin, blommor på bordet och fönsterhylla full med blommande pelargoner och fuxior m. fl. grannblommande växter gjorde allt sitt till att förhöja intrycket av renlighet och trevnad och gjorde att man blev glad och munter för var gång man gick till bords.

På övre våningen såg jag en skymt av mitt värdfolks sovrum, hållet i vitt

och gult. Här var idel solstämning. Här voro väggar och tak överdragna med papp och målade med limfärg (en blandning av krita och limvatten, kan beredas av vem som helst), taket vitt och väggarna gula. (Det gula erhålles genom tillsats av gulockra.) I »stugan» och köket hade jag glömt nämna att väggar och tak i stället voro foirade med bred, släthyvld panel, tätt sammanfogad och utan de så otrevliga smutsamlande pärilränderna. Allt målat i oljefärg. Sovrummets vita möbel och vita gardiner med gula draggardiner tillika i stället för rullgardin samt sängarnas gula förhängen måste ge ett intryck av strålende solsken vid varje morgons uppvaknande även vid den mulnaste väderlek.

Flera rum syntes inte till och tycktes ej heller behövas. Jag skulle dock göra ännu en upptäckt. På gården stod ett härbre i två våningar. Min värdinna tog mig med en dag ditut. Vi kommo in i ett fyrkantigt rum med cementerat golv. Här kunde fru D. uppehålla sig med allt grövre stök, tvätt och bak, kokning av mat till djuren m. m., syltning och konservering o. s. v., ty här fanns såväl bakugn som kokspis, ett stort bord, vattenledning och avloppsrör. Ett badkar upplyste om att här gick bra att få ett bad även.

Vi gingo en trappa upp och stego in i ett än större rum. Övre våningen sköt nämligen utanför den nedre en halv meter åt alla sidorna. Nu stod det klart för mig varifrån bonader, gardiner, förhängen och de så hemtrevliga möblerna härstammade. Här fanns ett det mest idealiska slöjdrum. Här stod hyvelbänken med sina verktyger och väv-tolen och spinnrocken. Ljust flödade rikligt in från de breda fönsterna. Mellantaks saknades, alldeles som i gamla ryggåstugor. Timmerväggarna voro till största delen klädda i bonader. Rummet gav intryck av såväl arbetsstuga och lekstuga som något slags museum. Gamla saker och minnen hade här sin givna plats på väggar och hyllor. Allt det som man håller av, som man inte näns skilja sig ifrån, men som i oinvidas ögon blir till skräp, hade här sin tillflyktsort. »Här är det bästa rummet på hela Leketorp», förklarade fru D. och det kunde jag ej annat än ge henne rätt i. (Forts.)

Kvinnliga danska och norska partikamrater i Stockholm.

Från kvinnornas möte den 3 september, anordnat av kvinnokongressens Verkst. utskott och Samorganisationen i Stockholm.

Agda Östlund började. Som vi veta är hennes starka sida att tala varma ord och att ibland inlägga i sina agitationstal till och med poesi. Så gjorde hon denna gång. Och säkerligen måste våra gäster hava värmts av hennes hälsningstal. Hon sade bl. a., att våra kamraters besök påminde oss där-om, »att vi aldrig äro ensamma i vår kamp, att hjärtat är lika varmt för de betryckta antingen vi bo på ömse sidor om Kölen, på var sin sida om sundet eller Ålandshav skiljer oss åt. Känslan av att en stor del av folket lider oförskylt, det är detta som förenar vårt internationella samarbete.»

Fast och bestämt uppträdde därefter fru *A. Rasmussen* från Köpenhamn, numera ledare för kvinnornas fackföreningsrörelse därstädes.

Ack, om många, många fler och på många olika orter kvinnorna hade fått höra hennes vittnesbörd om danskornas målmedvetna arbete bland kvinnorna att ansluta sig till fackföreningsrörelsen! Vad vi behöva här hos oss är framför allt agitation i denna riktning. För 15

år sedan 5 kronor i veckan nu upp till det tredubbla, tack vare organisationen! Om detta berättade fru Rasmussen för oss.

Henriette Crone, den kända danska socialistiska talarinnans sätt att tala var av verklig dramatisk effekt. Hon är ledare för de danska typografernas kvinnovavdelning, har i många år varit iläggerska och är allt fortfarande anställd vid tryckeri i annan bransch. Sedan fyra år är hon medlem av »Kommunestyret» i Köpenhamn. En sådan talarinna som hon behövde den socialistiska rörelsen hava många, många fler av. Starkt och medryckande bemötte hon det påståendet, att den socialistiska agitationen varit till olycka, emedan den sätt ut »Utilfreds hedens falske saad», ty att vara tillfreds det är ju lycka. — Nej, det är inte sant! Det var slöheten endast som förut härskade. »Men inderst inde sad Utilfredsheden og ventede paa at blive udløst.» — »Vi er pragtiske Folk. Vi tenker paa at forbedre Kaarene vi leve i, at erobre et Samfund i hvilket ej findes Fattigdom.» Det är dock som om kvinnorna icke riktigt kunde förstå, att allt detta rör just oss, detta talade hon vidare om. Men kvinnorna böra icke tro att det finns någon som ej kan utföra ett nyttigt arbete i vårt parti. Skaffa nya anhängare till vårt parti, till våra organisationer, uppmanade hon. »Vaag op for eder egen Skyld, vaag op for edra Barns Skyld, vaag op for hele Arbejderklassens Skyld!»

Murtha Tynæs från Kristiania, som

också är medlem av sin stads stadsfullmäktige, talade sedan speciellt om kvinnans rösträtt och något om den politiska situationen i allmänhet i sitt hemland. Som vi veta existerar i Norge ett verkligt inkomststreck i kvinnorösträtten. Redan förra året hade man hoppats få bort detta, men då lyckades det ej.*

Nu talade fru Tynæs om, att även högern tagit hand om kvinnornas allmänna rösträtt, varför dess snara seger nu synes given. Frågan kommer upp igen i Stortinget efter valen i höst — således 1913 eller 1914.

Hon vidrörde också det oegentliga i som det nu är i Norge, att om icke männen betalt sin skatt, så får icke hustrun sin rösträtt.**

Hon slutade med den önskan att Sverges kvinnor snart måtte få full politisk likställighet med männen.

Camilla Nielsen från Köpenhamn, som är en av socialdemokraternas representanter i en avdelning av *Hjelpekasserne* — denna inrättning, som är något så specifikt danskt, gav oss en skildring av hur dessa Hjelpekasser verkade. De äro en verklig socialistisk inrättning, understöd till behövande, särskilt änkor

* Arbete härför från kvinnornas sida utfördes icke blott av socialdemokraterna utan även av den starka talang frisinade kvinnor, som hava tidningen *Nylænde* till sitt organ.
Red.

** En oegentlighet, som tyvärr högst få män här i Sverige synas vilja skydda oss för att här få införd i sammanhang med kvinnorösträtten.
Red.

Ön...

Detta är om havet, det stora oändliga havet därute, vars gränser gå vidare än ögat kan se, som än går sjudande hett i storm, än ligger blankt i sol och stiltje.

Där är endast himmel och hav. Och så ön, på vilken fyren ligger.

Om dagarna är den tyst, men om nätterna talar den sitt värnande språk med sina två lysande eldögon, vilka springa seglaren till mötes över vattnet.

Men långt, långt borta är människoboning...

En gång i tiden kom en ung lots hit ut. Och han stannade här hela sitt liv, och blev gammal. Och nu går han omkring på ön och blickar ut över havet med drömmarens blick, eller sitter uppe i tornrummet och stillar tiden med sina minnen. Och de äro många nog. Men här är ingen att förkunna dem för. De båda unga därnere? Hå nej, de ha sina tankar för långt borta, så det skulle endast gå in genom en örat och ut genom det andra. Och en vacker dag kanske lyfta de sina segel och fly från ensamheten härute, fly ut över havet, vars vind och sälta skall spänna seglen och låta farkosten glida bort till nya öden...

Det är så längesedan Nils kom till ön, att det minns han knappast själv.

Aldrig har han velat fråga den gamle, men ofta, sedan han blev äldre och lärde sig förstå det språk som ensamheten och havet talade, har han trott sig läsa en historia i den gamles trötta blick. Och om nätterna, när mörkret bredd sig över vattnet, och de brinnande kolen lyst som jätteögon in i hans egna, då har han mången gång känt en stark frestelse att plundra den gamle på hans hemlighet, men tystnaden har alltid sorgfälligt kvävt varje fråga. Det enda han vet, är, att hans egna föräldrar en gång bäddats ned någonstans härute. Och den graven var rymlig den...

Så levde de två sitt enstöringsliv, Nils och den gamle. Jens hette han, Jens Igbergsson. Men en dag blevo de tre, och från den dagen kom det litet mera sol över tillvaron därute.

Det var, när Astrid kom.

Hon kom som ett vårväder i april med aning om sol och blom. Sol var det i blicken och sol i skrattet. Och rösten var så mjuk att den grep som en vacker visa.

Då blev nog Nils litet brydd och andrade igen. Men den gamle skrattade i sitt grå skägg. Han hade sitt för sig. Och Nils fick undra, men intet veta. Och inte ville han fråga.

Tiden gick och rann undan som havet därute, utan att säga var den blev av. Och nya dagar kommo i stället

Astrid hade vuxit upp nu till en blommande vacker ungmö, och Nils

kunde ej gå tvärs över ön utan att han hade henne i tankarna. Mötte han henne, strax stack det till inom honom, och kinden brändes av rodnad. Och satt han ensam uppe i tornet någon natt, nog runno tankarna hän på henne.

Men två unga människor leva inte dag för dag, år för år samman, utan att det icke en gång tar eld i blodet. Och en vacker dag visste Nils, hur allsammans hängde ihop. Det var den dagen, när han höll Astrid omfamnad i sina armar och lutade sitt väderbitna solbrända ansikte över hennes smala, fina.

Då visste han, att de två inte kunde gå här längre som två lekande barn och dölja för varandra att de voro vuxna.

Den gamle visste väl om detta, hans ögon sågo väl det med, men det kom bara ett tyst skratt i skägget. Och så gick det som förut, dag och natt, natt och dag.

Nils hade aldrig sett mer av världen än ön och havet. Men nu hade han fått för sig, att han skulle segla till fastlandet. De skulle väl ha ringar, de unga. Det blev nog en lång färd, men det gick väl.

Den gamle sade honom ej emot. Han log och talte om annat. Och så seglade Nils.

Det gick många dagar innan han kom tillbaka. Men kom, gjorde han, och glad var han. Och där kommo ringar fram, så blänkande fina, att Astrid ej

med barn men utan fattigvårdsverkan. En änka t. ex. har nu i tre år fått tio kronor i månaden för varje barn.

Camilla Nielsen understryker alltid med rätta: en av samhällets första plikter är väl att hjälpa änkorna, då ju en kvinnas små inkomster omöjligt kunna försä till ordentligt underhåll för sig och sin familj. Hon är inte hjälpt blott med en liten skärv från fattigvården, hon skall ha ordentlig hjälp, och hon skall ha det som sin rätt. »Set saa mange Representanter ind i Deres Kommunistyre at De kan faa en Hjelpkasse!» var Camilla Nielsens råd till oss. Ja, eja, vore vi där, tänkte referenten.

Ännu en talare hade aftonen att bjuda på, nämligen *Ruth Gustafson*. Vår ständiga förtvivlan är att få kvinnorna med och överallt arbeta dock kvinnorna för svärtlöner! Vi ha ej tio procent organiserade kvinnor. De stå oförstående mot arbetarrörelsen. De ha ännu ej lärt sig solidaritetskänslan.

Men till deras försvar kan just framdragas — enligt *Ruth Gustafsons* mening — att kvinnorna leva under så gränslöst små förhållanden. De ha ej råd till något. Och efter arbetet måste de genast hem för att sköta om mat och kläder. Somliga hänge sig också åt ytliga nöjen för att få tröst i enformigheten. Hustrurna ha det ofta ännu värre med dessa fattiga hem med ständigt gnagande bekymmer. Trötthet, missmod och nervositet blir till småsint. Tärande fattigdom göra människorna bittra och småsinta mot varandra.

I SKÖRDETID.

David och Emma Floods nuvarande hem.

Männen ha ju dock bättre, som äro samman med kamrater, få tala om vad som ger deras liv innehåll och värde, få impulser utifrån, få kämpa gemensamt för att nå lycka och ljus åt mänsk ligheten.

Hur vinna kvinnorna? Få de dock blott en gång insikt om socialismens och solidaritetens betydelse skola kvinnorna bli våra bästa kämpar, ty just idealismen i socialismen måste tala till kvinnorna. När det ser som mörkast ut skola vi dock komma ihåg att med kvinnorna skola vi en gång nå målet. Då skall det icke gå att besegra arbetarklassens strid.

Sådana möten som detta borde hållas landet runt.

A. L.

Det finnes icke en handling föranledd av rätträdig barn, av vaken ansvars känsla, av samhällslik offerlust, av frimodig ärlighet, av varm kamratanda, av äkta arbetsheder, som ej tjänar till något, vare sig handlingen kommer från en kvinna eller från en man, en äldring eller ett barn!

Ty intet förgår. Visserligen bli våra största offer, våra bästa handlingar i utvecklingens stora sammanhang lätta som löv, små som sandkorn. Men lika visst som vi veta att ur otaliga, snabbt förgängliga växtdelar, ur otaliga sandkorn, växer det bröd, som nu tillsvidare räcker så illa åt jordens barn, lika visst veta vi att av otaliga små mödor beredes den nya jord, som en gång skall bära bröd åt alla och där alla en gång skola kunna leva icke av bröd allenast!

(Ur Lifslinjer av *Ellen Key*)

kunde annat än skratta och tacka. Och så sattes de på fingrarna. Den dagen blev det fest på ön!

Men efter detta var det som om tiden stått stilla härute, och en otalig längtan listade sig in i Nils sinne. Nu hade han en gång sett mer än ön, och nu ville han se mera. Dagarna kröpo fram, tyckte han, och ibland hjälpte ej ens Astrids skratt att skingra oron som brände blodet hett. Och nätterna voro ändå värre. Då sjöng havet därute i mörkret, sjöng som en osynlig människa, vilken lockar någon till sig. Han visste vad det var. Det var världen därute, som lockade. Då blev han vild och knöt händerna mot kolglöden som om där varit en hop onda ögon. Och då steg synen fram för hans ögon, och tankar han aldrig förr tänkt, kommo fram.

En dag kom Nils upp i tornrummet. Hans ögon voro tungsinta och kring munnen låg ett drag av slutet bitterhet.

— Nu går det inte längre, sade han.

Den gamle såg på honom. Så förstod han och log.

— Vill du höra en historia, Nils?

Det kom litet draget, med en anstrykning av glättighet över rösten och ett svagt leende i blicken.

Nils svarade inte. Han sjönk ned på träbritsen med benen hängande och tände långsamt sin pipa.

Där nedifrån hördes Astrid, som sjöng medan hon ränsade bort ogräset i täppan.

Den gamle stoppade sin pipa.

— Människornas öden äro ofta underliga, började han, och vart och ett har sin historia. En dels äro lena och fina som silke, andra kärva och hårda som havet därute. Och till de senare höra nog vi.

Han såg ut över havet.

— När du en natt för tjugotvå år sedan blev kastad upp på ön här som en annan vrakspillra, då var det inte mycket hopp, att du skulle bli den du är. Men du blev det. När jag för tjugonio år sedan kom hit då hade jag allt bakom mig och väntade intet mer. Så olika kan livet skifta.

Han höll upp ett ögonblick, medan han tände sin pipa. Så fortsatte han:

— Så kom Astrid. Ni växte upp tillsammans. Du är litet äldre än hon. Men du vet inte vem Astrid är?

Det kom något vemodigt i den gamla blick.

Nils svarade ej. Han såg fortfarande in i en vrå, som när han satte sig.

Det började skymma utanför. Den gamle tog fram sin klocka.

— Du kan tända fyren under tiden jag talar, sade han.

Nils reste sig och gick bort till fyrfatet.

— Nej, du vet inte vem hon är, fortsatte den gamle. Men du bör veta det, efter ni två tänka knyta samman edra öden.

Nils lyssnade spämt. Det var något

han länge gått och önskat, som i denna stund kom till honom.

— Astrid, det är min dotter det.

Så enkelt det där kom. Och ändå var det som om Nils fått en duktig knuff.

— Ja, fortsatte den gamle, det är hon. Och det är min historia, det. Den började en gång, när jag inte var äldre än du. Men så tog den slut, ser du. Och när en historia är slut, så — är det inte mera.

Han gick bort till fönstret och stirrade ut.

Skymningen blev tätare och gick över i mörker. Nu brann det i fyren igen som alla föregående kvällar så långt Nils kunde minnas tillbaka. Men i kväll hade ej kolen samma utseende av onda ögon. Nu tyckte han att därur steg en röd låga av minnen, ett helt människoliv...

Och detta kunde han ej mer skilja sig ifrån. Världen därute finge väl vara hur grann den ville, det brydde han sig inte om. Nu var ön i hans tycke mer än allt annat. Den var hans historia med.

Och när en historia tar slut så — är det intet mer...

Olof Bruno.

Forts. fr. sid. 2 »Den förhäxade staden».

Ungarn är jordbrukskapitalismens land. "par preference". Dessa ungerska magnater äro stora jordagodsägare, och många av dem förfoga över 100,000-tals "joch" eller egendomar, som i storlek kunna tävla med många tyska furstendömen. 3,700 av dessa stora jordagodsägare besitta inalles över 11 miljoner "joch", medan 1,200,000 småbrukande bönder inalles äga blott 2 miljoner "joch". (Ett "joch" = 0,575 hektar eller = 57,5 ar.) Det är oerhörda rikedomar dessa magnater besitta. För några år sedan sålde grevinnan Harcourt sina egendomar för 23 miljoner kronor, och förra året köpte greve Draskovich furstens av Schaumburg-Lippe gods i Slotina, Kroatien, för 42 miljoner kronor!

Medan sålunda dessa magnater leva i lyx och överflöd, hungrar det ut-sugna folket, och emigrationen till Amerika stiger år från år. Ty arbetarna tjäna mycket litet, och levnads-omkostnaderna i Ungarn äro större än i de flesta andra länder i Europa. Gennomsnittslönen för en manlig arbetare i staden belöper sig till 13 kronor i veckan och för kvinnliga arbetare till 6 1/2 kronor (österrikiska mynt) i veckan, och lantarbetarna betalas med 9,3 kronor och 4,26 kronor i veckan resp. Och hyrorna i städerna äro oerhört höga, särskilt i Budapest. Fyrtio å femtio kronor i månaden måste en arbetare i Budapest betala för ett rum, och under sådana förhållanden är det ju naturligt, att han måste skaffa sig extra inkomster genom att i sitt rum hysa "agyra-járok" eller "bettgeher", vilka betala för en bädd om natten till sin hyresvärd. Och i regel bo 8 å 10 personer i samma rum i Budapests arbetare-kvarter. Enligt statistiken voro 1909 av de av blott ett rum och kök bestående våningarna "bebodda" på följande sätt: 850 våningar voro befolkade av ända till 10 personer, 798 våningar av 11—15 personer, 33 av 16—20 personer och 14 våningar av 21—50 (!) personer. Nio "våningar", bestående av blott ett rum utom kök, hyste ända till 30 (!) och därutöver av dessa "agyra-járok"!

Vilken atmosfär skall ej råda i dylika sovrum under natten genom utdunstningarna från alla dessa människokroppar, vilka sällan eller aldrig hava råd att bestå sig ett bad!

För att läsaren själv må kunna bedöma, i huru hög grad våningarna äro överbefolkade i Ungarns huvudstad, vilja vi anföra att enligt statistiken äro av 1,000 våningar i Budapest 740 överbefolkade, medan däremot i Wien och Berlin blott 280 äro överbefolkade.

De överbefolkade husen ligga framför allt i arbetareförstäderna Steinbruch och Engelsfeld samt å den nedre delen av Weissenburgerstrasse eller den s. k. Fehérvá-

váry-ut, som leder till den lilla vackra och väl bebyggda byn Albertfalva. Här i dessa stausdelar hava kapitalisterna låtit bygga valda hyreskasärner med blott ett rum och kök-lagenheter. Går man in i ett dylikt hus, så mötes man redan i portgången av en tuktig, stinkande atmosfär. Samma lutt slår en till motes i ännu vidrigare grad i det inre av gården och tramtor allt i själva boningsrummen. Rummen i dessa hus äro förhyrda åt "agyra-járok", under det att familjen, som hyr våningen, i regel bor i själva köket. I en och samma bädd ligga man,ustru och barn. Alla dessa invånare i lagenheten sova, bo och koka i detta kök, och luften är uppfylld av tobaksrök, brännvinsdunster och matos, ty det är kient beställt med ventileringen i dessa hus, och vintertiden vill man ej öppna fönstren för att ej släppa ut varmen. På väggarna, som hava en obestämbar färg, slår röken och ångan ned från alla deras fotogenkök och kokapparater och vad som simmar i deras kokkärl är en vidrig blandning av rödbetor, "kukurutz" (majs), gurkor och potatis, uppblandad, om kassan är god, med ett stycke kött av tvi-velaktig färskhet. Äro pengarna slut och ej ens kukurutz och gurkor kunna anskaffas, kokas havregröt på vatten. Brännvin spelar för dessa proletärer en högst viktig roll. Både män och kvinnor dricka brännvin med största begärlighet och den, som nöjer sig med 8—10 glas brännvin om dagen, anses nykter.

I dessa bostäder frodas laster och brott av alla slag. Kvinnorna äro i regeln protistuerade, och få av männen äro de, som ej gjort bekantskap med den s. k. rättvisan. Och man börjar mycket tidigt på brottets bana i Budapest. År 1906 blevo i dylika hyreskasärner 433 personer under 16 år häktade för olika brott, och antalet förbrytare, vilka ännu ej uppnått 14 års ålder uppgick till ej mindre än 1,337! I nio fall av tio voro dessa brott fickstölder, som utförts av 8—10-åriga pojkar, vilka bodde i dessa hyreskasärner.

Invånarna i dylika bostäder sakna naturligtvis varje spår till blygsamhetskänsla, och oftast äro de behäftade med allehanda sjukdomar. Det sedliga tillståndet är naturligtvis genomruttet och kan ej skildras i skrift, och dryckenskap och slagsmål medlemmarna emellan bland dessa olika familjer, som bo här i samma rum, höra till ordningen för dagen, eller rättare sagt, för natten. Ingen tager den ringaste hänsyn till den andre, han må vara än så sjuk, och ofta händer det, att i ena hörnet av rummet ett barn kommer till världen, medan i det andra en dödssjuk ligger i sina döds-rcsslingar eller feberfantasier.

Och trots dessa vidriga förhållanden måste dessa arma människor betala en oskäligt hög hyra för sina usla kyf-fen.

Taga vi till sist, för att ytterligare belysa bostadsförhållandena i Budapest, hyreskasärnerna i Ofen, stadsdelen på andra sidan Donau, i närmare skärskådande, så finna vi här belysande exempel på kapitalisternas utsugningssystem. Å nedre delen av Fehérváry-ut, på andra sidan om järnvägsviadukten, ligga långtifrån den breda landsvägen, som upplyses av gamla fotogenlampor å en del simpla trästolpar, ej mindre än sex hyreskasärner. Dessa voro ursprungligen ett tegelbruk, men en del påpassliga kapitalister låto inreda tegelladorna och ringugnarna till bostäder åt arbetarefamiljer. En av dessa forna "ringugnar" inrymmer ej mindre än — 76 enrumslagenheter, och varje hyresgäst måste betala 10—20 kronor månatligen för en dylik "bostad". Ett dylikt boningshus, som kostat ägaren högst 30,000 kronor, avkastar årligen i hyror 20,000 kronor, och då äro ändå dessa bostäder fuktiga av mögel och så mörka, att de mera likna fängelseceller än bostäder för fria medborgare.

Så bo i Budapest de arbetare, som äro lyckliga nog att äga pengar till en bädd för natten. Men var "bo" då dessa tiotusentals individer, som ej äga pengar till ens nattlogi? Har då ej staten som i andra länder uppfört fria bostäder åt dylika stackars var-elser? Nej, icke i Ungarn! Dessa hemlösa stackare bo i kanalerna och kloakerna, där de vintertiden trycka sina frusna lemmar mot värmeledningsrören till de rikas boningar; de sova i skogarna eller i grusgroparna å vägen, som leder till Steinbruch från Ostbahnhof, och över allt, där det finnes för dem en plats att vila sina trötta lemmar sträcka de ut sig om natten i Budapest, dessa tusentals hemlösa individer i Ungarns praktfulla huvudstad, där "magnaterna" samtidigt förslösa tusentals kronor på hasardspel å National-Kasino, medan deras damer i hermelins- och zobelpälsar kuska hem i sina eleganta lyxautomobiler från Operan eller balsalarna för att sova till långt fram på dagen på — ejerdun. "Olika falla ödets lotter", framför allt i den "förhäxade" staden Budapest!

* * *

Men "häxeriet" skall ej vara beständigt! Liksom i sagorna så finnes det ock i livet goda féer, goda makter. Och liksom i sagorna segra också i livet till sist de goda féerna över den onda féen. Den elaka féen, kapitalismen, har snart spelat ut sin roll, ty den goda féen, "Vetenskapen" har redan skickat ut prins "Socialdemokrati" att väcka den slumrande prinsessan Proletariat ur hennes långa sömn. Ungarns proletariat har redan vaknat upp ur sin sömn och börjat organisera sig mot detta skändliga utsugningssystem, som bedrives av den lilla klicken

av härskande kapitalister. Och den tid torde väl även komma i det soliga, härliga Ungarn, då "häxeriet" skall få sitt slut. Då skall även det sköna Budapest ej längre vara en "förhäxad" stad. Fria och sunda, lyckliga och glada människor skola då röra sig på dess gator och torg i stället för de nuvarande uthungrade, arma varelserna, och i stället för i de nuvarande usla kyffena och hyreskasärnerna skola de bo i dessa palats, som stråla av guld och silver, och allt det gamla "häxeriet" skall synas i en framtid som en saga blott! Ty folket i Ungarn har börjat att vakna upp ur sin sömn!

Redovisning

över insamlingen till Elin Jansson, Karlstad.

Arvika	15:—
Ankararum	3:—
Boxholm	6 95
Boden	2: 30
Billesholm	5:—
Eskilstuna	6: 30
Essvik	5:—
Furulund	5: 50
Falun	5:—
Hälsingborg	10:—
Hallstahammar	5:—
Grängesberg	11: 65
Gävle	6: 85
Gellivare	9: 30
Karlskoga	15: 80
Karlshamn	10: 50
Kiruna	26: 13
Karlstad	11:—
» Sägverksarbetaref. f.	44:—
» Järn- och Metallarbetaref. f.	30: 50
» Mureriarbetaref. f.	28: 75
» Maskinist- och Eldaref. f.	14:—
» Guld- och Silverarbetaref. f.	13: 50
» Logen Örnens N. O. V.	9: 50
» Skrädderiarbetaref. f.	7: 80
» Mekaniska hjälparbetaref. f.	5:—
» Gjuteriarbetaref. f.	6: 75
Linköping	5:—
Lysekil	3: 05
Luleå	2: 75
Lund	3: 50
Malmö	5:—
Malmberget	25: 60
Norrköping	12: 70
Norrahammar	5:—
Nyköping	10: 50
Nynäshamn	16: 25
Oxelösund	28: 25
Ronneby	12: 25
Skromberga	14: 50
Smedjebacken	33:—
Stockholms Allmänna kvinnoklubb ...	7: 75
» Södra	5: 40
Fröken Gerda Persson, Stockholm ...	16: 85
Sundsvall	5:—
Sparreholm	3: 25
Västervik	19: 60
Ystad	10:—
Åhus	5:—
Örebro	10:—

Till kvinnoklubbarna och övriga organisationer frambäres härmed ett hjärtligt tack för den stora penningssumma, som jag fått mottaga.

Karlstad i september 1912.

Elin Jansson.

Ordovisade nr av Morgonbris
1912 t. o. m. nr 6.

N:r Kr.

Degerfors, Arbetarekommunen	1-6	6: 48
Enköping, Soc.-dem. ungdomsklubben	1-6	12:—

Frånö, Judit Eriksson	3-6	8:—
Falun, Kvinnoklubben	5-6	6:—
Heby,	1-6	8: 80
Järpliden, Arbetarekommunen	1-6	4: 40
Lakaträsk,	4-6	3: 60
Lönneberga, Logen Pingstrosen av N. O. V.	1-6	7: 20
Lillhamra, C. S. Andersson	2-6	2: 80
Morgongäva, Kvinnoklubben	4-6	4: 60
Rottneros, Lovisa Lundgren	1-6	9: 60
Schëbo, Arbetarekommunen	1-4	4:—
Storvik,	4-6	2: 40
Svartöstad, Kvinnoklubben	1-6	5: 60
Uddevalln, fru Ada Lind	1-6	7: 20
Ulricehamn, Soc.-dem. ungdomsklubben	3-6	3: 20
Åkersnäs, Agnes Strandberg	3-6	2: 40
Ånge, Arbetarekommunen	4-6	12:—

Morgonbris expedition.

Ur Tio bud

av

Herman Wadén.

Första budet.

DU SKALL VARA RENLIG.

Iakttagande av renlighet är av stor betydelse för varje människa.

Ett liv i smuts och orenlighet är ett liv omvärt av osynliga fiender och fyllt av hotande faror. Dessa människans osynliga fiender utgöras av farliga baciller, som trivas i mörker och orenlighet. Att gå med smutsig kropp och med smutsiga kläder och att vistas i ett mörkt och osunt hem, det är att giva sin kropp i bacillernas våld och låta dem där få utföra sitt förstörelseverk. Sådana sjukdomsfaror kunna människorna i många fall undgå genom att vinnlägga sig om snygghet och renlighet.

Renlighet har dessutom en viss betydelse för människans sedliga liv. Den som liknöjd och utan att önska en förändring lever i smuts och orenlighet, blir ofta på i sina ord och ohysad i sitt uppträdande. En sådan orenlighet och råhet i människans levnadsvanor och uppträdande medför i de flesta fall en skadlig och dålig inverkan på personligheten. Den sedliga känslan och viljan försvagas och förslöas. Därför bör varje människa känna det såsom en plikt att så långt möjligt är vinnlägga sig om snygghet och renlighet.

Renlighet kan av var och en genomföras med mycket enkla och lätt tillgängliga medel.

Iakttagande av renlighet gäller din kropp, dina kläder och ditt hem.

Håll din kropp ren. Varje morgon bör du tvätta icke blott ansikte och händer, utan, så vitt möjligt är, hela din kropp. Det sker enklast genom att ställa sig i en balja och med en våt handduk överfara kroppen. Dina händer bör du i allmänhet tvätta innan du sätter dig ner till en måltid. Har du ett nedsmutsande arbete, bör du omedelbart efter arbetstidens slut befria din kropp från den smuts, som arbetet fört med sig. Till kroppens renlighet hör också att hålla hår, naglar och tänder rena. Dagligen bör du med tandborste och tandpulver eller på annat lämpligt sätt omsorgsfullt rengöra dina tänder samt väl skölja din mun. Det är dessutom förstådligt, att, när så ske kan, efter en

Den hälsosammaste

och mest välsmakande frukostdryck

som man aldrig tröttnar på, är en väl tillagad kopp THULE Cacao. Den har utsökt fin arom och är ansedd som marknadens bästa cacao-märke. Till salu öfverallt. Pris 45 öre pr paket.

måltid skölja munnen med rent, friskt vatten. Har du under den varma årstiden tillfälle till kalla bad, bör du dagligen bada. Vid badning må man icke vara för länge i vattnet, så att man känner sig frusen och matt. Då blir badet icke till gagn, utan kan tvärtom bli till skada för kroppen. Då må även taga solbad d. v. s. låta solen lysa på din nakna kropp. Det är nyttigt och hälsosamt. Finnes i din närhet varmbadhus, bör du under vintern begagna dig därav. Man skall aldrig bada omedelbart efter en måltid, utan dröja minst en timme därefter.

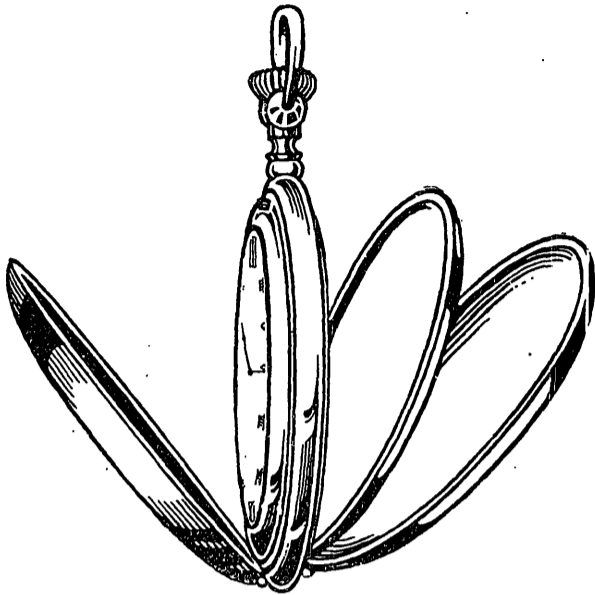
En ren kropp fordrar rena kläder. Håll dina kläder rena. Du må icke använda sådana klädesplagg som hindra blodomloppet och kroppens fria rörelser. Både över- och underkläder skall du så mycket som möjligt hålla fria från damm och smuts. Underkläderna må särskilt under den varma årstiden och om du mycket svettas ofta ombytas. Du bör aldrig om natten ligga i de klädesplagg, du haft på dig om dagen, utan använda särskilt nattlinne. Vid vissa arbeten är det lämpligt att ha ett klädesplagg skyddande förkläde eller en helt omslutande rock. Är ditt arbete sådant att du måste ha särskilda arbetskläder, bör du omedelbart efter arbetets slut avtaga dessa och påtaga rena kläder.

Den som har en ren kropp och rena kläder vill helt naturligt ha ett rent hem. Håll ditt hem rent. Varje dag bör hemmet rengöras, varvid damm och smuts undanskaffas. Lättast och bäst uppfångas dammet med en våt trasa. Torrsoptning däremot rör mera upp dammet. Golv, fönster och allt av trä bör ibland omsorgsfullt skuras och tvättas samt stoppade möbler, sängkläder och mattor piskas och borstas. Dagligen — både sommar och vinter — böra rummen vädras, så att frisk luft kommer in i hemmet. Var icke rädd att öppna fönstren även under den kalla årstiden. Det är lättare att uppvärma ett rum, när luften är ren, än när den är dålig och förskämd. Det är hälsosamt och nyttigt att sova i ett svalt rum, ja till och med, om så lämpar sig, att ha fönstret öppet under natten. Till hemmets renlighet hör att aldrig spotta på golvet. Det är snuskigt och kan vara hälsofarligt. Kommer du utifrån, så glöm ej att torka fötterna innan du går in. Vid behandling av födoämnen och vid matlagning skall alltid största

Arbetarebanken

Avdelningskontoret Kungsgatan 60.
Kassafack uthyras fr. 50 öre i månaden.

Detta eleganta Remontuar-Ankarur,

fullständigt likt bilden, justerat o. garanterat av oss i 6 år; under denna tid reparera vi uret gratis om något fel skulle uppstå. Detta ur har vunnit en oerhörd framgång. Ingen urmakare i Sverges land, ej heller nyblivna urefterkravsaffärer kan sälja detta ur till så lågt pris som vi, men till följd av vår kolossala omsättning av våra ur, som vunnit erkännande i hela Skandinavien, ty även i Norge, Danmark och Finland, ja till och med till Tyskland ha vi sånt några hundra. Detta ur kan bäras av millionären såväl som av den enkla arbetaren. Om Ni visar detta ur för Eder granne och ber honom gissa vad det kostar, så kommer han säkert att gissa på minst 40 kronor, ty detta är vad uret verkligen kostar hos närmaste urhandlare. Alla boetter äro av tjockt silver, med äkta guldränder och är ett av de finaste ur i världen. Intet

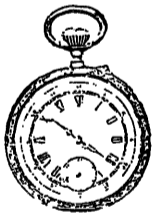
ur i världen överträffar detsamma i precis gång och elegans. Belönat med 6 guldmedaljer vid de senaste utställningarna. Ett nytt, stort lager inkommet och utsläppa vi dessa ur i marknaden, som en den finaste reklam en Svensk firma någonsin sånt ut. Avsikten är att få ut vår katalog över hela Sverges land, för att visa, hur billigt vi kunna sälja varor. Därför, om Ni sänder kr. 8:50, får Ni detta fina, eleganta tredubbelboettade o. justerade Remontuar-Ankarur, värt 40 kr., Eder fraktfritt tillsänt, vid efterkrav får mottagaren hela frakten själv (40 öre). Skynda på, ty tillfället är snart slut. Bli agent och Ni gör Eder en förmögenhet på kort tid! Köp ej odugliga s. k. Krakau-ur eller gulur, utan köp ett äkta Remontuar-ankarur. Just nu, då Ni för en gång i hela Er liv-tid får ett tillfälle att få ett 40 kr. ur för endast kr. 8:50. Den som önskar får en 18 karats guldkedja gratis. OBS! Damur, mindre stark, samma pris. Om 5 order på en gång insändes erhålles gratis och franko antingen ett 6:te ur eller en elegant 6 pipig revolver eller en 18 karats guldkedja till varje ur.

SKRIV I DAG och nämna denna tidning, har Ni ej tid genast, så klipp ur annonsen. Adress endast Brama-Kompaniet, Stockholm 16.

Bliv agent

för **INGERSOLL!**

14,000 ur om dagen

säljas av Ingersolls amerikanska ur. **Varje ur med garanti.** Pris 5:—, 6:—, 8:—, 9:— (armbands-) och 10:— kr. förgylld, nickel och oxidierad metall.

Kedjor fr. 50 öre—5 kr. st.

Insänd kr. 5, erhålles franco ett provur i önskad metall.

Amerikanska Urimporten, Birger Jarlsgatan 5, STOCKHOLM.

möjliga renlighet iakttagas. Så ock vid måltiderna i fråga om duktyg och servis. De delar av hemmet, som stå i samband med den orenlighet, som är betingad av människans kroppsliga behov, böra i synnerhet hållas rena och snygga.

Om det låter sig göra, bör du bo åt solsidan. Solljuset dödar sjukdomsalstrande baciller, driver bort onda och dystra tankar samt väcker till liv ljusa och glada. I solljuset växer människans livskraft och livsmod. Låt därför solljuset strömma in i ditt hem. Lycklig den, som är i tillfälle att kunna skaffa sig ett eget hem på landet, om än aldrig så litet, en trevlig rödmålad stuga med en trädgårdstappa utanför.

Renlighet, frisk luft och värmande sol föra med sig hälsa, glädje och livsmod.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,
Wasagatan 52, STOCKHOLM.

Postsparbanken

Statens garanti. Motböckerna gälla över hela riket.

Ficksparbössor tillhandahålles.

SIGRID HANSÉN

KAPPAFFÄR

99 VESTERÅNGGATAN 29

DRÄKTER, ULSTRAR.

PLÜSCH- & SAMMETS KAPOR.

SÅSONGNYHETER. KJOLAR.

STÖRSTA URVAL. BILLIGA PRISER.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden.

Folkpensionering,
Folkförsäkring,
Livförsäkring.

Förmånligaste försäkringsvillkor.

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.

Fleminggatan 59 B.

Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 4 1/2 proc.

Kapitalräkn.-Ränta } 4 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiärbefrielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. för-
måner.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. å Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösel, Upplandsgatan 25.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m. *Styrelsen.*

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:dje onsdagen i månaden i Furutorpssalen kl. 8 e. m. Sjuk-kassan har uppbörd andra mötet i månaden. *Styrelsen.*

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus. *Styrelsen.*